

CAPUT XVII.

Explicatur vera sententia de natura peccati originis.

Restat, ut erroribus refutatis ad explicandam veram sententiam accedamus.

Sciendum igitur est peccati nomen bifariam accipi solere. Uno modo pro libera transgressionem præcepti; alio modo pro eo quod remanet in anima peccatoris post actionem illam transgressionis præcepti. Nam quod actio ipsa, qua præceptum transgredimur, et sit, et dicatur proprie peccatum, nemo est, qui neget, et perspicuum est ex definitione peccati quæ est, dictum, vel factum, vel conceptum, etc. Quod autem post actionem peccati aliquid maneat, quod sit, et dicatur proprie peccatum, ex eo potest intelligi, quod qui peccatum commiserunt, dicuntur ab omnibus post actionem peccati, proprie, et formaliter peccatores; item dicuntur esse in peccato, habere peccatum, mundari a peccato etc.

Quamvis autem id quod remanet post actionem, sit aliquo modo effectus ejusdem actionis, tamen est etiam aliquo modo idem cum ipsa actione, et ideo non per figuram melonymia, sed proprie dicitur peccatum; et duplex illa significatio peccati non est significatio duarum rerum, sive duorum peccatorum, sed unius et ejusdem alio atque alio modo se habentis. Quemadmodum enim calefactio, et calor per calefactionem acquisitus, non sunt duo calores, sed unus, qui calefactio dicitur dum acquiritur, et fit; calor autem dum factus et acquisitus permanet: sic etiam peccati perversio, sive obliquitas, ut est in motu, dicitur peccatum in priore significatione; ut autem permanet in anima peccantis, dicitur peccatum in significatione posteriore. Nam sicut qui a sole avertitur, manet aversus in tenebris, donec ad solem iterum revertatur; et qui ab aliquo recedit, manet in ea distantia, donec iterum accedat; sic etiam qui per peccatum a Deo avertitur et recedit, non solum dum peccat, sed etiam postquam peccavit, manet a Deo aversus, et longe dissitus, donec per penitentiam convertatur et revertatur ad Deum.

Sciendum est secundo, has varias peccati significationes in peccato actuali, et perso-

nali ab omnibus agnosci; non item in originali. Sed cum originale peccatum non minus proprie, et vere sit peccatum, quam personale: nihil est cur timeamus etiam ad originale illas extendere. Igitur cum videamus in puero recens nato nihil esse, quod peccatum in priore significatione dici possit, quippe in quo voluntas ab omni actione vacat; certe peccatum in priore significatione non in nobis, sed in prima tantum origine, id est, in primo parente quaerendum est. Nec est aliud haud dubio, quam inobedientia illa voluntarie ab eo commissæ, per quam se, et suos posteros justitia originali spoliavit, reos mortis effecit, turpes et invisos Deo reddidit.

Itaque peccatum in priore significatione unum est duntaxat omnium hominum, sed in Adamo actuale et personale, in nobis originale dicitur. Solus enim ipse actuali voluntate illud commisit: nobis vere communicari potest id quod transit, nimirum per imputationem. Omnibus enim imputatur, qui ex Adamo nascuntur, quoniam omnes in lumbis Adami existentes in eo, et per eum peccavimus, cum ipse peccavit.

Et ad hoc peccatum Catharinus et Pighius respexerunt, neque propter hoc reprehensione digni sunt. Hoc enim oportuit dicere, sed aliud non tacere, quod ipsi tacerunt: nos enim præterea dicimus, quemadmodum in Adamo præter actum illius peccati fuit etiam perversio voluntatis et obliquitas ex actione relicta, per quam peccator proprie, et formaliter dicebatur et erat, donec ei per penitentiam remitteretur: in quoque in omnibus nobis, cum primum homines esse incipimus, præter imputationem inobedientie Adami, esse etiam similem perversioem et obliquitatem unicuique inherentem, per quam peccatores proprie et formaliter dicimur, donec per baptismum talis iniquitas remittatur; sed hanc obliquitatem in Adamo fuisse personale peccatum in posteriore significatione; in nobis originale in posteriore etiam significatione.

Atque huc respexerunt S. Anselmus in lib. de conceptu virginali cap. 3. S. Thomas in 1. 2. quest. 82. art. 3. S. Bonaventura, Scotus, Durandus, Gabriel et alii in 2. sent. dist. 30. qui peccatum originis esse voluerunt carentiam justitiæ originalis debite in esse.

Sciendum est tertio, auctores citatos con-

venire in eo, quod peccatum originale sit carentia justitiæ originalis debite in esse; tamen in modo explicandi non omnino inter se convenire. Videtur enim privatio doni illius esse potius poena quam culpa, et ideo laborant omnes ut ostendant quomodo sit peccatum, et alii alia dicunt.

Quidam existimant, peccatum originale esse carentiam justitiæ originalis cum indignitate illam habendi, ita tamen, ut formaliter, peccatum consistat in illa indignitate, quam etiam reatum appellare solent. Dicunt enim Adamum per actum peccati factum esse indignum dono justitiæ, et ideo juste illo fuisse privatum; et similiter omnes posteros Adæ, quia peccaverunt in Adamo, indignos esse gratia Dei, et dignos odio et poena; quia vero indigni sunt gratia et odio, ac poena digni, ideo non infundi illis justitiam originalem a Deo, quæ alioqui infusa fuisset.

Alii sentiunt, carentiam justitiæ originalis esse peccatum, quia debuit Adam sibi, et nobis donum illud præstantissimum conservare, quod quia non fecit, reus factus est, et nos omnes reos fecit doni illius amissi.

Alii in ea sententia esse videntur, ut carentia justitiæ originalis dicatur peccatum quia per eam tanquam per effectum suum primarium actio ipsa primi peccati in nobis manet, et peccatores nos efficit.

Alii docent, per justitiam originalem intelligi posse tum ipsum donum a Deo infusum, tum rectitudinem voluntatis, et subjectionem ad Deum, quæ per donum illud efficiebatur; et quidem peccatum originale esse carentiam justitiæ originalis, ut eo nomine significatur non donum a Deo infusum, sed relictio et subiectio voluntatis.

Alii denique carentiam ipsam doni divini per actum peccati effectam, sive ex actione illa manante, peccatum originale esse definiunt. Quæ sententia postrema nobis verissima esse videtur, et auctorem habet, præter cæteros, S. Thomam in 1. 2. quest. 82. art. 3. ubi docet, formale in peccato originis esse privationem justitiæ originalis, quæ voluntatem subjiciebat Deo.

Si quis igitur a nobis quærat, quid proprie sit originale peccatum, respondebimus cum distinctione ad hunc modum. Si peccatum pro actione cum lege pugnante accipiatur; peccatum originale est prima Adami

inobedientia ab ipso Adamo commissæ, non ut erat singularis persona, sed ut personam totius generis humani gerebat. Si vero peccatum accipiatur pro eo quod residet in homine post actionem, et unde idem homo non peccans, sed peccator nominatur; peccatum originale est carentia doni justitiæ originalis, sive habitualis aversio, et obliquitas voluntatis, quæ et macula mentem Deo invisam reddens appellari potest.

CAPUT XVIII.

Probatur sententia in superiori capite explicata.

Ut sententiam jam explicatam per partes commodius probemus. Duæ propositiones statuendæ erunt.

Prima propositio, prima Adami prævaricatio, quæ totius humani generis prævaricatio fuit, peccatum est originale, si peccatum pro actione accipiatur. Probatur, primo ex divinis litteris, Roman. v: *In quo omnes peccaverunt* (1). Ex quo loco intelligimus, nos omnes non solum nasci peccatores, sed etiam aliquando peccavisse, quod idem Apostolus docet Roman. iii. cum ait: *Omnes peccaverunt, et egent gloria Dei* (2). Sed quia certum est, neminem nostrum peccavisse propria voluntate, antequam nati essemus, ut ipse idem B. Paulus testatur, Rom. ix, sequitur ut peccaverimus aliena voluntate, id est, Adami: quæ tamen voluntas nisi fuisset aliquo modo totius naturæ, ac per hoc etiam nostræ, nullo modo vere peccavisse diceremur. Peccavimus igitur in primo homine, quando ille peccavit, et illa ejus prævaricatio nostra etiam prævaricatio fuit.

Idem probant illa verba ejusdem cap. 3. ad Roman. v: *Per unius inobedientiam peccatores constituti sunt multi*. Et: *Unius delicto in omnes homines in condemnationem* (3). Non enim vere per Adami inobedientiam constitueremur peccatores, nisi inobedientia illius nostra etiam inobedientia esset, et ex illa profluxisset ea macula et perversio, quæ in nobis inheret. Neque juste unius delicto condemnaremur omnes, nisi delictum illud commune fuisset omnibus. Atque ex his so-

(1) Rom. V, 42. — (2) Rom. III, 23. — (3) Rom. V, 19.

luta manent argumenta Catharini et Pighii ex Scripturis petita. Adducunt enim loca Apostoli jam citata; quæ tamen non probant nihil in nobis esse, quod peccatum dici possit, præter imputationem peccati Adami, sed tantum præbent quod nos diximus, illam Adami inobedientiam ad nos etiam pertinere, et ex illa fluxisse maculam, quæ unicuique propria vere adhaeret.

Secundo probatur eadem propositio testimoniis sanctorum Patrum. S. Augustinus lib. 1. de peccatorum meritis et remis. cap. 10: « Certe, inquit, manifestum est alia esse propria cuique peccata, in quibus li tantum peccant, quorum peccata sunt; aliud hoc unum, in quo omnes peccaverunt, quando omnes ille unus homo fuerunt. » Idem in eodem opere lib. III. cap. 7. « Unde nec illud liquide dici potest, quod peccatum Adæ etiam non peccantibus nocuit, cum Scriptura dicat, in quo omnes peccaverunt. Nec sic dicuntur ista aliena peccata, tanquam omnino ad parvulos non pertineant. Siquidem in Adam omnes tunc peccaverunt, quando in ejus natura illa insita, in qua eos gignere poterat, adhuc omnes ille unus fuerunt; sed dicuntur aliena, quia nondum ipsi agebant vitas proprias; sed quidquid erat in futura propagine, vita unius hominis continebat. » Idem lib. XVI. de Civ. Dei cap. 27. explicans illud Gen. XVII: *Masculus, cujus caro præparati circumcisa non fuerit, peribit anima illa de populo suo, quia testamentum meum dissipavit.* Intelligenda, inquit, « sunt hæc divina verba, tanquam dictum sit: Qui non fuerit regeneratus, interibit anima illa de genere suo, quia testamentum meum dissipavit, quando in Adam cum omnibus, et ipse peccavit. »

Idem in epistol. 23. ad Bonifacium: « Traxit ergo reatum, quia unus erat cum illo et in illo, a quo traxit, quando quod traxit admissum est. » Idem in epistol. 89. ad Hilarium quest. 3. et lib. 1. Retract. c. 15. dicit, parvulos nasci reos illius peccati, quod Adam commisit, et in Ps. CXVIII concion. 25. et lib. 2. de nuptiis et concupisc. cap. 11. dicit, etiam parvulos contineri inter prævaricantes, de quibus ait David: *Prævaricantes reputavi omnes peccatores terræ*, quia legem in paradiso cum primo parente transgressi sunt.

Itaque de sententia B. Augustini dubitari non potest. Neque dissimila in aliis patribus inveniuntur. S. Basilii orat. 1. de Jejunio:

« Primum, inquit, mandatum accepit Adam, de ligno scientiæ boni et mali ne edatis. » Et mox: « Quandoquidem non jejunavimus, excidimus e paradiso. » Ubi dicit, nos non jejunasse, quia cum Adamo comedimus fructum prohibitum. S. Gregorius Nazianzenus in oratione de natali Domini: « At postquam inquit, diaboli invidia, mulierisque transgressione, proli meæ imbecillitas (mea enim fuit primævi parentis) traditi mandati oblitus homo est, amaroque succubuit gustui, pariter et a vite ligno, et a Deo propter pravitatem extorris agitur. » S. Ambrosius in cap. 13. Luca: « Fuit, inquit, Adam, et in illo fuimus omnes. Perit Adam, et in illo omnes perierunt. » S. Bernardus serm. 1. de Dominica prima post octavam Epiphaniæ, loquens de culpa originali: « Aliena, inquit, est, quia in Adam omnes nescientes peccavimus: nostra, quia et si in alio, nos tamen peccavimus, et nobis justo Dei judicio imputabatur, licet occulto. »

Postremo probari potest eadem propositio evidentissima ratione. Nisi enim ponamus, nos in Adamo, et cum Adamo vere peccasse, nulla ratione explicari poterit, quomodo in parvulis recens natis sit aliqua vera culpa: et hoc Catholicum dogma non tam supra rationem, quam contra rationem esse videbitur. Nam quidquid dicamus in parvulis ex peccato Adami herere, sive reatum, sive aversionem, sive gratiæ privationem, sive quid aliud; illud nullo modo parvulis vitio dari, ac ne esse quidem poterit, nisi processerit ab actione libera, cujus actionis illi aliquo modo participes fuerint.

Ac reatus quidem cum sit relatio consequens actionem, qua ratione fieri potest, ut existat in eo qui non est participes actionis, aversio habitualis, nisi processerit actualis, ne intelligi quidem potest. Nam si Deus per absolutam suam potestatem spoliare hominem justum gratiæ, sine ulla ejus culpa actuali, solo beneplacito suæ voluntatis, careret ille quidem conversione habituali ad Deum, quam habitus gratiæ faciebat; sed non propterea diceretur a Deo aversus, sed tantum non conversus; quemadmodum si Deus hominem aliquem ex nihilo nunc produceret, et gratiæ habitum illi non infunderet, non haberet ille conversionem ad Deum, sed neque aversionem, sed tantum non conversionem, quæ nomen culpæ nullo modo meretur.

Sed fingamus, parvulum aliquem habere

aversionem, et reatum, et tamen non peccasse cum primo parente, quis capere poterit, eum merito reprehendi et puniri debere? Quam culpam habet in eo, quod ita generatus est? Num impedire potuit, ne sic generetur? Quod vero quidam dicunt, an peccatum debeat esse voluntarium, necne, questionem esse originis, non essentia, et ideo undecumque verum peccatum oriatur, modo insit, posse imputari ei, in quo inest: omnino improbable est. Nam omne verum peccatum essentialiter habet ordinem ad voluntatem liberam, ita ut si aliunde quam a libera voluntate nascatur, verum peccatum non sit. Quare enim blasphemia in furioso, vel psittaco non esse censetur, nisi quia non ducit originem a libera voluntate?

Itaque an peccatum voluntarium esse debeat, non solum causæ, sed etiam essentia, questio est; nec ullo modo imputari potest ad culpam, quod nullo modo a libera voluntate processit. Quod autem alii dicunt, peccatum in parvulis recens natis esse voluntarium habituali parvulorum voluntate, quia non gerunt contrarium voluntatis arbitrium, atque ita verum esse peccatum etiam sine relatione ad peccatum Adami, non minus est improbable. Nam quod parvuli non gerant contrarium voluntatis arbitrium, non fit culpa ipsorum, neque ipsis est voluntarium, cum non sit in eorum potestate. Quare non potest recte dici parvulis, peccatum esse voluntarium habituali voluntate per hoc solum, quod non gerunt contrarium voluntatis arbitrium.

Denique non satis est ad culpam, ut aliquid sit voluntarium habituali voluntate, sed requiritur ut processerit ab actu etiam voluntario: alioquin voluntarium illud, habituali voluntate, naturale esset, et misericordia, non reprehensione dignum. Certe si quis in puris naturalibus crearetur, is et gratia careret, et conversione ad Deum habituali, et carnem concupiscentem contra rationem haberet, nec gereret contrarium voluntatis arbitrium, et tamen vere ac proprie peccator nec diceretur, nec esset. Quare S. Augustinus cum quærit, unde peccatum originale sit voluntarium, nunquam recurrit ad habitalem parvuli voluntatem, sed ad voluntatem Adami, in quo omnes peccaverunt, ut lib. 1. Retractat. cap. 13. et 15. et lib. II. de nuptiis et concupiscentia cap. 26. et 28.

Maneat igitur quod supra diximus, non

posse in parvulis aliquid esse, quod habeat culpæ rationem, nisi participes fuerint etiam ipsi prævaricationis Adæ.

CAPUT XIX.

Probatur altera pars ejusdem sententiæ.

Secunda propositio. Privatio doni justitiæ originalis quatenus est aversio mentis a Deo per modum habitus manens, peccatum est originale, si peccatum accipiatur pro eo quod remanet transiente actu, et unde habet hominem, ut proprie et formaliter peccator esse dicatur. Probatur hæc propositio primo ex refutatione aliarum sententiarum, quas numeravimus capite superiore.

Nam prima illa sententia, quæ peccati originalis essentiam in indignitate, seu reatu constituebatur, non videtur probabilis. Tum quia indignitas illa relatio quædam est, ac res positiva; peccatum autem, unde homo formaliter et proprie peccator dicitur, non est relatio, nec res positiva, sed privatio. Siquidem omne peccatum est malum, omne autem malum est privatio boni. Tum quia indignitas non est mors animæ, nec iniquitas nec malitia, nec fœditas, sed relatio consequens ista omnia; ad peccatum originis juxta Scripturas et Concilia, mors est animæ, iniqualitas, malitia, fœditas: et ideo necesse habent homines propter hoc peccatum renasci, justificari, purgari etc.

Alter sententia, quæ peccatum originis ponebat in prævaricatione præcepti de dono justitiæ conservando, videtur adversari Scripturis et rationi. Scripturæ siquidem juxta communem veterum Patrum explicationem peccatum primi hominis, quod per generationem propagatur ad posteros, non aliud fuisse tradunt, quam inobedientiam illam, qua præceptum de ligno scientiæ boni et mali violatum est. Et ratio idem ostendit; nam neque habuit Adam singulare præceptum de dono justitiæ conservando, neque libera voluntate elegit donum illud amittere, sicut revera singulare præceptum habuit de ligno scientiæ non edendo, et libera voluntate elegit lignum illud attingere, atque edere. Denique quia donum gratiæ per transgressionem cujuslibet præcepti perditur, non fuit opus, ut ullum daretur præceptum singulare et distinctum a cæteris de gratia

conservanda, sed satis fuit, si in omnibus implicite contineretur. Itaque reatus amissa gratia, non est peccatum distinctum a cæteris, aliqui omnis qui peccaret, semper duo peccata committeret, sed est unus et idem cum transgressione aliorum præceptorum.

Tertia sententia, quæ peccatum originale esse volebat privationem justitiæ originalis, quatenus per eam, ut per effectum suum primarium, actio primi peccati in anima residet, et falsa esse potest, et verâ. Nam si privationem justitiæ originalis ita velit esse effectum peccati, ut non sit etiam ipsa vere, proprieque peccatum, Concilio Tridentino manifeste repugnat, neque distingui potest a sententia Catharinæ, quam supra rejecimus. Si vero privationem justitiæ dicat esse effectum primi peccati, non quod non sit ipsa vere proprieque peccatum, sed quia non esset vere peccatum, nisi ab actione peccati procederet; tum sententia verissima est, neque a nostra ulla ratione dissentit.

Quarta sententia, quæ privationem justitiæ originalis peccatum esse dicebat, ut justitia pro rectitudine voluntatis, non pro dono a Deo voluntati infuso accipitur; similiter falsa esse potest et vera. Nam si omnino privationem doni a Deo infusi a ratione formali peccati originali excludat, repugnat Conc. Trid. in quo sicut formalis causa justificationis impii definitur, esse gratia a Deo infusa, ut suo loco demonstrabitur, ita etiam formale peccati significatur ejusdem gratiæ esse privatio. Quare idem Concilium sess. 5. peccatum esse dicit mortem animæ. Quid autem est mors animæ nisi privatio gratiæ, sic ut vita animæ omnium consensu est ipsa gratia?

Sin autem auctores quartæ hujus sententiæ non excludunt a ratione peccati originalis privationem doni divinitus infusi; sed admonere volunt, privationem justitiæ a Deo infusæ præcisè sumptam non esse peccatum, cum possit etiam sine ullo peccato contingere, sed tunc demum peccatum esse, cum ex aversione actuali procedit, idem omnino sentiunt, quod S. Thomas sentit, et nos in conclusione posuimus.

Igitur privatio doni justitiæ originalis peccatum originale dicitur, quatenus idem est cum aversione a Deo habituali. Nam quemadmodum anima, seu voluntas, dono illo prædita, conversa dicitur ad Deum, et justa habitualiter: sic etiam dono illo privata, non conversa, et non justa dicitur; et si ipsa se

a Deo averterit, et donum illud excluserit, aversa et injusta optimo jure dicitur.

Probatur secundo, quoniam ex omnibus quæ remanent in anima peccatoris, transiente actu peccati, nihil est quod propriam peccati rationem habere possit, nisi privatio justitiæ, sive aversio et macula, quæ unum et idem sunt.

Remanet in anima peccatoris primo, ordo quidam ad actum præcedentem, sive privatio innocentia, quæ in eo sita est, ut aliquis nunquam peccaverit. Secundo, reatus culpæ, qui est dignitas odii, indignitas gratiæ et meritum pœnæ. Tertio, reatus pœnæ, id est, ordinatio, sive obligatio ad luendam pœnam. Quarto, offensa, sive inimicitia ejus, qui per peccatum est læsus. Quinto, dispositio, vel habitus acquisitus. Sexto, aversio, sive obliquitas voluntatis, manens per modum habitus, ut enim qui faciem a sole averit, manet aversus, donec iterum ad eundem solem faciem suam convertat; et digitus sponte curvatus curvitatē retinet, donec iterum per actum contrarium dirigatur: sic etiam voluntas, quæ per actum peccati a Deo recessit, in eo recessu permanet, donec iterum per penitentiam ad Deum accedat. Septimo, privatio gratiæ, sive injustitiæ a Deo infusæ. Octavo, macula, atque feditas, quæ ex privatione divini nitoris, ac luminis oritur.

Ex his omnibus ordo ad actum præcedentem non est proprie peccatum; non enim facit ut homo peccatum habeat, sed ut haberit, nec possit non habuisse. Quocirca iste ordo manet etiam post peccatum remissum, nec potest ulla ratione deleri. Innocentia enim semel amissa per nullam potentiam reparari potest.

Reatus culpæ, id est, dignitas odii, indignitas gratiæ et meritum pœnæ, non est proprie peccatum sed effectus necessario consequens et aliquid manens post actum peccati. Non enim homo est dignus odio præcisè, quia peccavit; alioqui nunquam talis dignitas auferri posset, et peccatum esset irremissibile, sicut fieri non potest, ut, qui peccavit, non peccaverit. Consequitur igitur ea dignitas odii, vel deformitatem, vel obliquitatem manentem, vel damnum datum, et nondum resarcitum: atque ita non est peccatum, sed affectus peccati. Præterea, talis dignitas, vel indignitas non est aliquid recedens a lege, non est voluntaria, non deformatur vel occidit spiritualiter animam, non est pri-

vatio boni, neque habet aliquid aliud eorum, quæ proprie peccato conveniunt.

Reatus pœnæ, sive meritum, sive obligatio sive etiam ordinatio dicatur ad pœnam, multo minus peccatum est, quam reatus culpæ. Nam obligatio et ordinatio ad pœnam, oriuntur ex merito et dignitate pœnæ, et sunt a Deo obligante et ordinante eum qui peccavit ad luendam pœnam. Quare tantum abest, ut reatus pœnæ sit peccatum, ut potius sit aliquid boni a Deo institutum ad reformandum et restituendum ordinem justitiæ, quem culpa turbaverat.

Offensa quoque non videtur proprie esse peccatum, cum sit in eo, qui per peccatum est læsus, non in eo, qui læsit. Dispositio, vel habitus acquisitus vitium est, non peccatum. Nam et est qualitas positiva, et manet sæpenumero post culpam remissam.

Restat igitur aversio habitualis, quæ proprie peccatum sit. Nam ut peccatum actuale est aversio actualis a Deo, et ejus lege, ita peccatum habituale est aversio habitualis a Deo et ejus lege. Et sicut peccatum actuale est privatio rectitudinis actualis; ita peccatum habituale est privatio rectitudinis habitualis, quæ est habitus gratiæ; et sicut peccatum actuale est voluntarium actuali voluntate, ita peccatum habituale est voluntarium habituali voluntate.

Ex quo intelligimus, multum interesse inter habitum vitiosum acquisitum per actus frequentatos, et peccatum habituale. Nam habitus acquisitus est qualitas positiva: peccatum habituale est privatio. Item habitus acquisitus non potest tolli per unum actum voluntatis, quamvis efficacissimum, peccatum habituale sicut uno actu fit, ita uno actu tollitur. Rursus habitus acquisitus potest esse etiam valde intensus cum actu contrario, et cum gratia Dei; peccatum habituale non potest, saltem de potentia ordinaria. Denique habitus acquisitus non potest dici proprie voluntarius, cum maneat in nobis per aliquod tempus nobis inivitis et repugnantibus: peccatum habituale voluntarium est, quia voluntarie in peccato manemus, et si efficaciter velimus non manere, non manemus.

Itaque differt habituale peccatum ab habito acquisito, quomodo qui curvus manet, quia ita vult manere, ab eo, qui ob assuetudinem ita curvus est, ut non possit nisi admodum difficulter erigi. Quia tamen peccatum habituale non est voluntarium, nisi ha-

bitualiter, ideo potest manere etiam in dormiente, in amente, in infante.

Porro, privatio gratiæ et macula, quæ erant duo postrema ex his, quæ diximus ex actu peccati relinqui in anima peccatoris, re non differunt ab aversione habituali. Nam cum gratia Dei per modum habitus in voluntate inhærens, eam formaliter conversam ad Deum, justam, rectam, formosamque efficiat: ejus privatio voluntatem eandem habitualiter aversam, injustam, obliquam et deformem facit. Vide S. Thomam et Cajetanum in 1. 2. quæst. 86. art. 2.

CAPUT XX.

Refelluntur objectiones quæ fieri possunt contra doctrinam capituli superioris.

Adversus ea, quæ diximus, objectiones quedam fieri solent, quas breviter in hoc capite dissolvemus.

Prima obiectio. Peccatum originis est peccatum proprie dictum, at peccatum proprie dictum definitur a S. Augustino lib. xxxi. contra Faustum cap. 27: « Dictum, vel factum, vel concupitum contra legem Dei. » Igitur peccatum originis est dictum, vel factum, vel concupitum contra legem Dei: non potest autem fingi in peccato originis aliud dictum, vel concupitum, nisi factum primi parentis in comendo cibo prohibito; igitur illud solum, non autem privatio justitiæ originalis, aut aversio habitualis, vel macula, est peccatum originis.

Respondeo: hoc argumentum est id, quod Pighium, et Catharinum adduxit, ut crederent, peccatum originis nihil esse reipsa in nobis manens, sed tantum inobedientiam primi parentis nobis imputatam. Cæterum facile solvi potest, nam peccatum proprie dictum non solum dicitur de ipso actu transeunte, sed etiam de eo, quod post ipsum manet in anima peccatoris, ut supra ostendimus. Siquidem eadem est malitia atque perversitas, quæ est in actu malo per modum transeuntis, et in voluntate per modum habitus permanentis. Definitio autem S. Augustini convenit peccato, ut peccatum significet actum transeuntem, non ut significet maculam permanentem. In ea enim significatione, quæ magis est nota, peccatum definitur solus.

Secunda objectio. S. Augustinus in plurimis locis docet id, quod manet post actum peccati, nihil aliud esse, nisi reatum; igitur peccatum originis, ut etiam aliud quodcumque peccatum, non est privatio justitiæ, vel aversio habitualis, sed tantum reatus. Lib. 1. de nuptiis et concupiscentia cap. 26: « Hoc est, inquit, non habere peccatum, reum non esse peccati. Nam si quisquam, verbi gratia, fecerit adulterium, etiamsi nusquam deinceps faciat, reus est adulterii, donec reatus ipsius indulgentia remittatur. Habet ergo peccatum, quamvis illud, quod admisit jam non sit, quia cum tempore, quo factum est, præterit. Nam si a peccando desistere, hoc esset non habere peccatum, sufficeret, ut hoc nos moneret Scriptura, Fili peccasti, non adjicias iterum: non autem sufficit, sed addidit, et de pristinis deprecare, ut tibi dimittantur. Manent ergo, nisi remittantur, sed quomodo manent si præterita sunt, nisi quia præterierunt actu, manent reatu? »

Idem lib. 1. Retractionum cap. 15: « Quasi vero, inquit peccatum quod eos ex Adam dicimus originaliter extrahere, id est, reatu ejus implicatos, et ab hoc pœne obnoxios detineri etc. » Idem lib. vi. in Julianum cap. 8. fuse de hac re tractat; et tandem concludit his verbis: « Ubi ergo manet reatus, nisi in oculis legibus Dei, quæ sunt scriptæ quodammodo in mentibus Angelorum, ut nulla sit iniquitas impunita, nisi quam sanguis Mediatoris expiaverit, cuius signo crucis consecratur unda Baptismatis, ut ea diluatur reatus tanquam in chirographo, scriptus in notitia spiritualium potestatum, per quas pœna exigitur peccatorum, huic chirographo nascuntur obnoxii omnes in carne carnaliter nati etc. »

Respondeo: sanctus Augustinus non fuit sollicitus in his locis, explicare quid illud sit, quod hominem formaliter peccatorem efficit, neque etiam quot sint, et quæ illa quæ transcurrente actu peccati remanent in peccatore. Sed illud tantum demonstrare voluit; transcurrente actu aliquid remanere, ratione cuius remissio sit necessaria. Accepit autem ad hoc demonstrandum, ipsum reatum; tum quia est effectus peccati notissimus; tum etiam quia donec reatus non sit remissus, numquam dicitur plene, atque perfecte peccatum remissum. Et contra, tunc peccatum omnino perfecte censetur remissum, cum non solum culpa, sed etiam omnis pœna fuerit remissa.

Non sensisse autem B. Augustinum, transcurrente actu, manere solum reatum, sed etiam aversionem habituales, sive iniquitatem et maculam, hoc est, reatum cum suo fundamento, perspicuum est ex tract. in Psalm. 1. ubi sic loquitur: « Quid est, quod se dicit in iniquitate conceptum, nisi quia trahitur iniquitas ex Adam? etiam ipsum vinculum mortis cum ipsa iniquitate concretum est. » Item ex lib. ii. de peccatorum meritis et remissione cap. 34. ubi de parvulo baptizando ait: « Quomodo converti ad Deum potest, a quo non est aversus? » loquitur contra Pelagianos, qui existimabant, parvulos non nasci iniquos neque a Deo aversos. Ipse igitur in parvulis iniquitatem et aversionem agnoscit, ob quam rei sunt, et iræ filii. Idem quoque Augustinus passim allegat illud Job: *Non est mundus a sordibus, nec infans cuius est unius diei vita super terram*, ut in Psalm. 1. lib. v. Hypognostici, et alibi. Ex quo intelligimus non solum reatum, sed etiam maculam peccati, ab Augustino agnoscitur.

Tertia objectio. Privatio justitiæ originalis est effectus et pœna peccati, ut S. Thomas docet quæst. 5. de malo, art. 4. et 1. 2. quæst. 87. art. 7. præterea ista privatio est a Deo, qui hominem spoliato dono isto, sicut ipse idem Deus eodem dono hominem in creatione vestierat: non igitur privatio justitiæ originalis est proprie ac formaliter peccatum originis: alioqui peccatum proprie et formaliter esset a Deo.

Respondeo: Justitia originalis duas partes habebat. Nam et subiciebat mentem Deo, et carnem spiritui. Ratione prioris partis privatio justitiæ est formale in peccato originis. Ratione posterioris eadem privatio est materiale, ut idem S. Thomas affirmat in 1. 2. quæst. 82. art. 3. ac per hoc ratione prioris partis non est effectus peccati originis, sed ipsum peccatum. Ratione posterioris est effectus. Rursus privatio justitiæ ratione prioris partis non est involuntaria, sed voluntaria; voluntarie siquidem primus homo a Deo recessit, atque ab eo se avertit: at ratione posterioris partis privatio justitiæ involuntaria est. Quis enim non moleste fert, quod caro spiritui obtemperare nolit? Quis contumacem servum non invitum patitur? Quare privatio justitiæ ratione posterioris partis proprie pœna dici potest, non item ratione prioris. Hoc enim interest inter culpam et pœnam, quod culpa omnis voluntaria, omnis autem pœna involuntaria est.

Denique donum justitiæ ratione prioris partis non dicitur proprie a Deo tolli, sed ab ipso homine projecti quodammodo, et excludi: ut enim is, qui a sole avertit faciem, non dicitur tenebrescere, quia sol non lucent super eum, sed quia ipse prohibet ne lumen ad se perveniat, sic etiam quod Deus non conservet in homine donum justitiæ, non est quia Deus nolit, sed quia homo impedimentum ponit. Quocirca S. Thomas in quæst. 4. de malo art. 1. in responsione ad 11. argumentum, dicit, quod animæ non infundatur nunc originalis justitia, non esse ex parte Dei, sed ex parte nature humanæ, in qua invenitur contrarium prohibens. Quia nimirum tota natura in Adamo avertit se a Deo, et impedimentum gratiæ posuit. Et in 2. 2. quæst. 24. art. 10. dicit, habitum charitatis, qui a solo Deo infunditur et conservatur, expelli non solum demeritorie, sed etiam effective ab actu peccati mortalis, quia cum tali actu consistere non potest habitus charitatis.

At donum justitiæ originalis ratione partis posterioris, licet mediate et consequenter expellatur ab homine peccante, tamen dicitur etiam proprie tolli a Deo, tum quia posset consistere cum peccato, tum quia ejus justitia justa est pœna peccati, et omnis justa pœna est a Deo. Quare S. Augustinus non semel repetit, in pœnam rebellionis, qua mens primi hominis Deo subijci noluit, factum esse ut ipsi menti hominis non subijceretur caro ejus. Lib. xiii. de civit. Dei cap.

13: « Senserunt, inquit, novum motum inobediens carnis suæ, tanquam reciprocorum pœnam inobediens suæ. » Et lib. xiv. cap. 15: « In illius peccati pœna quid inobediens nisi inobediens retributa est. » Et lib. xv. cap. 6: « Languor est quippe iste inobediens primæ supplicium. » Vide in eandem sententiam lib. i. de nuptiis et concupiscentia cap. 6. et lib. v. in Julian. cap. 3.

Quarta objectio. Justitiæ originalis privatio est causa peccati originis, ut S. Thomas docet in 1. 2. quæst. 82. art. 2. non igitur est ipsum originale peccatum.

Respondeo: loquitur S. Thomas de causa formali, et si causa formalis peccati originis est privatio justitiæ originalis, certe peccatum originale formaliter in privatione justitiæ originalis consistit, ut idem S. Thomas docet in ead. m. quæst. art. 3.

Quinta objectio. Justitia originalis non restituitur in Baptismo, ut notum est: igitur aut Baptismus non tollit originale peccatum, aut peccatum originale non est privatio justitiæ originalis.

Respondeo: Non restituitur Baptismus omnia que ad originale justitiam pertinebant: tamen absolute dici potest, originale justitiam restitueri; quia restituit illud donum, quatenus mentem convertebat ad Deum, et subiectam faciebat Deo. Id enim proprie dicebatur justitia, et ejus privatio proprie dicitur injustitia.